

การศึกษาเปรียบเทียบการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์¹

ศิรินทร์ทิพย์ เครือศรี²

จากการศึกษาเปรียบเทียบการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นโดยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในบริบทของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ในฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ และการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานที่สร้างสรรค์โดยปัญญาประดิษฐ์ในการวาดภาพได้เหมือนกับมนุษย์ ซึ่งกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่รองรับเพื่อให้การคุ้มครองงานดังกล่าว จึงนำบทบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีบรรทัดฐานของคำพิพากษาศาลในเรื่องภาพวาดที่เกิดจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์มาศึกษาและเปรียบเทียบ มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองลิขสิทธิ์สำหรับงานศิลปกรรมที่สร้างด้วย AI ของประเทศไทย จึงทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้และความเข้าใจการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ของทั้ง 3 ประเทศ ดังนี้

1) การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ของประเทศไทย ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ที่คุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยเฉพาะ

2) การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ของสหรัฐอเมริกา ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ที่คุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยเฉพาะ แต่มีการนำกฎหมายลิขสิทธิ์ Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code (2022)³ ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บทมาใช้ในการพิจารณาการคุ้มครองลิขสิทธิ์สำหรับผลงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ โดยมีบรรทัดฐานของคำพิพากษาศาล เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2566 โดยสำนักงานลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แบบจำกัดสำหรับนิยายภาพการ์ตูนที่วาดด้วย AI “Zarya of the Dawn”⁴ โดยศิลปินชื่อ Kris

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ ดร.พิรพงศ์ จงไพศาลสกุล และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดิ์กิจ.

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

³Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code (2022).

⁴United States Copyright Office, Zarya of the Dawn (Registration # VAu001480196), February 21, 2023.

Kashtanova สร้างสรรค์งานที่ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ จากโปรแกรม MidJourney เพื่อสร้างชุดภาพที่ใช้ในนิยายภาพควบคู่ไปกับโครงเรื่องหลักที่มนุษย์สร้างขึ้น สำนักงานลิขสิทธิ์ของประเทศสหรัฐอเมริกาอนุมัติการคุ้มครองข้อความและการจัดเรียงภาพ แต่ปฏิเสธการคุ้มครองภาพประกอบแต่ละภาพในนิยายภาพเนื่องจากเป็นผลงานที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ทั้งหมดเท่ากับขาดองค์ประกอบการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของมนุษย์ คือ 1. การสร้างงานที่เป็นอิสระและ 2. ความคิดสร้างสรรค์ที่เพียงพอ ดังนั้นศาลตีความผลงานของผู้ประพันธ์ไว้เฉพาะผลงานที่สร้างสรรค์ของผู้เขียนที่เป็นมนุษย์เท่านั้น ภาพการ์ตูนที่วาดด้วย AI “Zarya of the Dawn” ที่สร้างขึ้นจากปัญญาประดิษฐ์ถือว่ามีความคิดสร้างสรรค์เพียงเล็กน้อยที่จะได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ โดยให้ความเห็นแยกออกเป็น 2 กรณี กรณีแรก คือ นิยายที่ผู้สร้างสรรค์เขียนขึ้นได้มีการเลือก และการจัดเรียงรูปภาพและข้อความในงานสามารถรวบรวมได้อย่างนี้ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ เพราะถือเป็นงานจากมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์เพียงพอที่จะได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ และกรณีที่สองรูปภาพในผลงานนี้ได้ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ Midjourney ผ่าน (prompt) ซึ่งเป็นคำสั่งที่ป้อนลงในช่องข้อความ เพื่อสร้างภาพที่ตอบสนองความต้องการ จึงเป็นกระบวนการทางกลที่ทำงานแบบสุ่มหรืออัตโนมัติโดยไม่มีการป้อนข้อมูลหรือการแทรกแซงเชิงสร้างสรรค์จากผู้เขียนที่เป็นมนุษย์ที่แสดงออกถึงความคิดริเริ่มของผู้สร้างสรรค์ ในงานต้นฉบับจึงไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์

3) การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ของ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ที่คุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยเฉพาะ แต่มีการนำกฎหมายลิขสิทธิ์ The Copyright Law of the People’s Republic of China (2010)⁵ ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บทมาใช้ในการพิจารณาการคุ้มครองลิขสิทธิ์สำหรับผลงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ โดยมีบรรทัดฐานของคำพิพากษาศาล เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2023 The Beijing Internet Court ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ผลงานภาพ “Spring Breeze Brings Tenderness”⁶ ที่สร้างโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ ศาลวินิจฉัยว่า ภาพนี้เป็นงานศิลปะที่มีลิขสิทธิ์ และได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์เนื่องจากภาพ “Spring Breeze Brings Tenderness” ผู้สร้างสรรค์มีส่วนใช้สติปัญญาของตนทั้งกระบวนการของการสร้างสรรค์งานนี้ จากการใช้คำสั่งหลายคำสั่ง และกำหนดกำหนดพารามิเตอร์ และแก้ไขพารามิเตอร์อีกหลายครั้งแสดงได้ว่าได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะของตนในการสั่งให้ปัญญาประดิษฐ์ทำงานเพื่อให้ได้ภาพตามที่ต้องการ โดยเป็นคนคัดเลือก และจัดภาพ ให้ได้ตามที่ตนเองต้องการ ซึ่งงานที่เกิดขึ้นแสดงออกถึงบุคลิกความเป็นตัวตนของมนุษย์ผู้สร้างสรรค์นั้น

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ ตามคำตัดสินของศาลประเทศสหรัฐอเมริกา และคำตัดสินของศาลประเทศสาธารณรัฐ

⁵ The Copyright Law of the People’s Republic of China (2010).

⁶Beijing Internet Court A Civil Judgment Spring Breeze Brings Tenderness, The case of LI (the plaintiff) v. LIU (the defendant) over infringement of the right of authorship and the right of dissemination on the information network was filed by the Court on May 25, 2023.

ประชาชนจีน พบประเด็นการพิจารณาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรม (ภาพวาด) ที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่แตกต่างกัน ในส่วนของการพิจารณาการใช้ความคิดริเริ่มในกระบวนการสร้างงานของผู้สร้างสรรค์ และการพิจารณาการใช้ความวิริยะอุตสาหะของผู้สร้างสร้งงาน ในกระบวนการสร้างงานศิลปกรรม (ภาพวาด) ที่อาศัยปัญญาประดิษฐ์ ดังนี้

1) การพิจารณาความคิดริเริ่มในกระบวนการสร้างงานภาพวาดที่เกิดจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ คำตัดสินของศาลประเทศสหรัฐอเมริกา เห็นว่าไม่มีการป้อนข้อมูลเชิงสร้างสรรค์จากผู้เขียนที่เป็นมนุษย์ที่แสดงออกถึงความคิดริเริ่ม ในส่วนคำตัดสินของศาลประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เห็นว่าการป้อนข้อมูลที่มีการสั่งการหลายครั้ง หรือมีการกำหนดค่าแก้ไขค่าพารามิเตอร์ไว้ เป็นการปรับแต่งที่แสดงความเป็นตัวตน เกิดจากมีความคิดริเริ่มของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งจะเห็นว่าศาลประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้นำหลักการพื้นฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยตนเอง (Originality) คือ ความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นจากความคิดของผู้สร้างสรรค์กับงานที่เกิดขึ้นจากผู้ลงมือสร้างสร้งงานนั้น โดยงานที่จะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ต้องเป็นงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของ ผู้สร้างสรรค์เอง โดยไม่ได้ลอกเลียนแบบมาจากงานที่มีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น มาใช้พิจารณาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการดังกล่าว

2) การพิจารณาการใช้ความวิริยะอุตสาหะของผู้สร้างสร้งงานในการสร้างภาพวาดที่เกิดจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ คำตัดสินของศาลประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่มีการนำหลักการพิจารณาการใช้ความวิริยะอุตสาหะในกระบวนการสร้างภาพวาดที่อาศัยปัญญาประดิษฐ์ ในส่วนคำตัดสินของศาลประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีการนำหลักการใช้ความวิริยะอุตสาหะมาใช้พิจารณาการสร้างงานภาพวาดที่อาศัยปัญญาประดิษฐ์ โดยนำหลักพื้นฐานการใช้ความวิริยะอุตสาหะ (Creative Effort) คือ การที่ผู้สร้างสร้งงานได้ใช้ความพยายาม ลงทุนลงแรง และนำเอาทักษะความสามารถ ความชำนาญของตนมาใช้ในการสร้างสร้งงานนั้นๆ อย่างเพียงพอ กล่าวคือ ผู้สร้างสร้งกันได้ลงแรงลงทุนในการใช้ความวิริยะอุตสาหะระดับหนึ่งเพื่อให้งานนั้นๆ สำเร็จขึ้นมาได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพิจารณาของศาลประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เห็นว่า การทำงานโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์รับคำสั่งการของมนุษย์ได้นำความสามารถและทักษะบางอย่างผ่านการเรียนรู้และการสะสมและสามารถสร้างภาพได้ กรณีภาพ “Spring Breeze Brings Tenderness” ซึ่งข้อความที่มนุษย์ป้อน วาดเส้นและลงสี และนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ในรูปแบบที่จับต้องได้ ภาพนี้ผู้สร้างสร้งต้องการภาพระยะใกล้ของหญิงสาวสวยภายใต้แสงพลบค่ำ เขาจึงป้อนคำต่อไปนีลงในแบบจำลอง Stable Diffusion “ภาพสมจริงเป็นพิเศษ” และ “ภาพถ่ายสี” สำหรับประเภทศิลปะ “ไอค่อนญี่ปุ่น” สำหรับหัวเรื่อง พร้อมด้วยคำอธิบายโดยละเอียดเกี่ยวกับตัวละคร เช่น สีผิวดวงตา และสีถักเปีย “ในสถานที่” “ช่วงโมงทอง” และ “แสงแบบไดนามิก” สำหรับสิ่งแวดล้อม “ท่าทางเท่าๆ” และ “การดูหน้ากล้อง” สำหรับวิธีการนำเสนอตัวละคร และ “พื้นผิวฟิล์ม” และ “การจำลองฟิล์ม” สำหรับสไตล์นี้ พารามิเตอร์ก็ถูกตั้งค่าเช่นกัน และได้มีการเพิ่มข้อความแจ้ง แก้ไขพารามิเตอร์ และในที่สุดก็ได้ภาพที่ต้องการ ถือว่าผู้สร้างสร้งมีความคิดเกี่ยวกับภาพจนเป็นที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้สร้างสร้งได้ลงทุนทางปัญญาในการเลือกรูปภาพที่เกี่ยวข้อง เช่น การออกแบบการนำเสนอตัวละคร การเลือกคำพร้อมท์ การจัด

เรียงคำพร้อมๆ การตั้งค่าพารามิเตอร์ และการเลือกรูปภาพที่เขาต้องการ ภาพที่เกี่ยวข้องสะท้อนให้เห็นถึงการลงทุนทางปัญญาของผู้สร้างสรรค์ ดังนั้นจึงเป็นข้อบังคับประกอบของความสำเร็จทางปัญญาที่ได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะของตนในการสั่งให้ปัญญาประดิษฐ์ทำงาน

จากการศึกษาเปรียบเทียบการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ของประเทศไทยกับต่างประเทศ ทำให้ทราบว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยยังไม่มี ความชัดเจน หากมนุษย์เป็นผู้ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการสร้างสรรค์งานขึ้นมานั้น ยังมีปัญหาว่า งานดังกล่าวควรได้รับความคุ้มครองและถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือไม่อยู่หลายประการ สามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

ปัญหาประการแรก ปัญหาทางกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยที่มีอยู่ยังไม่ครอบคลุมการคุ้มครองงานศิลปกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยปัญญาประดิษฐ์ ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย จึงทำให้ขาดแนวทางการคุ้มครองที่ชัดเจน ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อพิพาท การละเมิดลิขสิทธิ์โดยไม่ตั้งใจ และการผูกขาดที่ไม่เป็นธรรมกรณีที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และแรงจูงใจในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ และอาจส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากงานศิลปกรรมที่สร้างโดยปัญญาประดิษฐ์ของสาธารณชน

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การให้การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ผู้สร้างสรรค์งานศิลปกรรม (ภาพวาด) ที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ เนื่องจากกฎหมายประเทศไทย พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537⁷ มาตรา 8 ได้กำหนดให้ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่บัญญัติไว้ ตามมาตรานี้ ประกอบกับมาตรา 4 ได้ให้นิยามคำว่า “ผู้สร้างสรรค์” หมายความว่า ผู้ทำหรือก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยจะเห็นได้ว่าการคุ้มครองงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์จะถูกกล่าวไว้ในมาตรา 6 ว่า ผู้สร้างสรรค์งานศิลปกรรมได้รับความคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายในฐานะเป็นผู้ทรงสิทธิซึ่งถือว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการแสวงหาผลประโยชน์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 15, มาตรา 16, มาตรา 17 และมาตรา 18 จะเห็นได้ว่ามีหลักเกณฑ์การให้การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ ซึ่งได้แสดงออกจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยตนเอง (Originality) และการใช้ความวิริยะอุตสาหะในกระบวนการสร้างสรรค์งานขึ้นมา

ปัญหาประการที่สาม ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับรูปแบบการให้ความคุ้มครองงานศิลปกรรม (ภาพวาด) ที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยปัญญาประดิษฐ์ เนื่องจากกฎหมายประเทศไทย พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ยังไม่มีการกำหนดรูปแบบการให้ความคุ้มครองงานศิลปกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยปัญญาประดิษฐ์ที่ผู้สร้างสรรค์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในฐานะผู้ทรงสิทธิที่ชัดเจนไว้

ปัญหาประการสุดท้าย ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาการคุ้มครองงานศิลปกรรม (ภาพวาด) ที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ เนื่องจากกฎหมายประเทศไทย พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ยังไม่มี

⁷พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537.

การกำหนดระยะเวลาการคุ้มครองผลงานภาพวาดที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ มีเพียงการกำหนดระยะเวลาการคุ้มครองผลงานภาพวาดที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยมนุษย์เท่านั้น

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ของประเทศไทย ยังไม่ได้มีบทบัญญัติรายละเอียดของกฎหมายที่มีความครอบคลุมอยู่หลายกรณี ดังนั้น เพื่อให้มีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประเทศไทยควรพิจารณาพัฒนากรอบกฎหมายเฉพาะสำหรับงานศิลปกรรมภาพวาดที่สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยนำแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มาใช้กำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าระดับการมีส่วนร่วมของมนุษย์แบบใดที่จะทำให้งานที่สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในระดับการคุ้มครองที่แตกต่างกัน เช่น งานที่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สร้างโดยอัตโนมัติทั้งหมด งานที่มนุษย์มีส่วนร่วมบางส่วน และอาจพิจารณาสร้างระบบการจดทะเบียนเฉพาะสำหรับงานที่สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยกำหนดให้ผู้สร้างสรรค์ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสร้างงานและระดับการมีส่วนร่วมของมนุษย์เพื่อสร้างความชัดเจนในการคุ้มครองลิขสิทธิ์

2. การพิจารณาให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมลักษณะผลงานภาพวาดที่มนุษย์สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ ควรพิจารณาความคิดริเริ่มในกระบวนการสร้างงานศิลปกรรมที่อาศัยปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าระดับการมีส่วนร่วมของมนุษย์แบบใดที่ถือว่าเพียงพอต่อการแสดงความคิดริเริ่ม เช่น การกำหนดจำนวนครั้งขั้นต่ำของการป้อนคำสั่ง (prompts) หรือการปรับแต่งพารามิเตอร์ นำมาพิจารณากระบวนการสร้างสรรค์ทั้งหมด ที่ผู้สร้างสรรค์ใช้ในการทำงานร่วมกับปัญญาประดิษฐ์ (AI) รวมถึงการเลือก การจัดเรียง และการปรับแต่งผลงาน ควบคู่กับการที่ผู้สร้างสรรค์ใช้ความรู้และทักษะเฉพาะทางในการควบคุมปัญญาประดิษฐ์ (AI) มากน้อยเพียงใด และผลงานสะท้อนวิสัยทัศน์หรือแนวคิดเฉพาะของผู้สร้างสรรค์หรือไม่ แม้ว่าจะใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเครื่องมือ หรือควรมีการกำหนดนิยามที่ชัดเจนของ "ความคิดริเริ่ม" ในบริบทของงานที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อลดความคลุมเครือในการตีความกฎหมาย

3. ในการพิจารณาการใช้ความวิริยะอุตสาหะในกระบวนการสร้างงานศิลปกรรมที่อาศัยปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนในการวัดระดับความวิริยะอุตสาหะที่อ้างอิงจากจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการทำงาน ความซับซ้อนของคำสั่งที่ใช้ หรือจำนวนครั้งในการปรับแต่งผลงาน โดยพิจารณาทักษะเฉพาะทางในการใช้ AI ที่ผู้สร้างสรรค์ใช้ในการควบคุมและสั่งการ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเขียนคำสั่ง (prompts) ที่มีประสิทธิภาพ หรือความเข้าใจในการปรับแต่งพารามิเตอร์ของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ว่ามีความซับซ้อนของงานที่สร้างขึ้นในส่วนของความละเอียดของรายละเอียด ความหลากหลายขององค์ประกอบ รวมถึงการใช้เทคนิคต่างๆ ซึ่ง

แสดงถึงความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงความวิริยะอุตสาหะของผู้สร้างสรรค์ แม้จะใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเครื่องมือ

4. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ของประเทศไทย ยังไม่ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่มีความครอบคลุมเพื่อให้มีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ ควรมีการกำหนดนิยามที่ชัดเจน โดยมีการปรับปรุงแก้ไขคำนิยามของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 ดังนี้ โดยบทบัญญัติเดิมบัญญัติไว้ว่า“ศิลปกรรม” หมายความว่า งานอันมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด มีหลายอย่างดังต่อไปนี้

(7) งานศิลปประยุกต์ ได้แก่ งานที่นำเอางานตาม (1) ถึง (6) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกเหนือจากการชื่นชมในคุณค่าของตัวงานดังกล่าวนั้น เช่น นำไปใช้สอยนำไปตกแต่งวัตถุหรือสิ่งของอันเป็นเครื่องใช้หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า

โดยผู้ศึกษาเห็นว่าควรแก้ไขมาตรา 4 (7) เสียใหม่เป็น “งานศิลปประยุกต์” ได้แก่ งานที่นำเอางานตาม (1) ถึง (6) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นนอกเหนือจากการชื่นชมในคุณค่าของตัวงานดังกล่าวนั้น เช่น นำไปใช้สอยนำไปตกแต่งวัตถุหรือสิ่งของอันเป็นเครื่องใช้หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้าทั้งนี้ให้รวมถึงการนำไปใช้ร่วมกับปัญญาประดิษฐ์ที่ได้แสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่งในการสร้างสรรค์งานนั้นขึ้นมา

ซึ่งการแก้ไขบทบัญญัติข้างต้นจะช่วยรับรองคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ของผู้สร้างสรรค์งาน เพื่อให้สามารถใช้สิทธิตามกฎหมายได้อย่างชัดเจน ป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรงที่อาจนำไปสู่ข้อพิพาท ลดการเกิดช่องว่างทางกฎหมาย ช่วยให้ผู้สร้างสรรค์งานที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการสร้างงาน สามารถเข้าถึงและนำไปใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์จากงานที่ตนเองได้สร้างสรรค์ขึ้น เป็นการสร้างแรงจูงใจในการสร้างสรรค์งานอีกด้วย

5. ในการพิจารณาระยะเวลาการคุ้มครองผลงานภาพถ่ายหรือภาพวาดที่มนุษย์ สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีพิจารณากำหนดระยะเวลาคุ้มครองที่สั้นกว่างานที่สร้างโดยมนุษย์ เนื่องจากปัญญาประดิษฐ์สามารถสร้างผลงานได้รวดเร็วกว่ามนุษย์มาก ซึ่งอาจพิจารณากำหนดระยะเวลาคุ้มครองที่สั้นกว่า เช่น 20-30 ปีนับจากวันที่สร้างผลงาน เพื่อส่งเสริมการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ต่อสาธารณะเร็วขึ้น โดยพิจารณาจุดเริ่มต้นของการคุ้มครองที่ชัดเจนในส่วนของการนับระยะเวลาการคุ้มครองจากวันที่สร้างผลงานเสร็จ หรือวันที่เผยแพร่ครั้งแรก หรือนำมาตรการทางกฎหมายปัญญาประดิษฐ์ของสหภาพยุโรป EU AI Act หรือ EU Artificial Intelligence Act⁸ ที่มีมาตรการตรงนี้มาช่วยในการวิเคราะห์ระยะเวลาการคุ้มครองผลงานภาพถ่ายหรือภาพวาดที่มนุษย์สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์

⁸EU Artificial Intelligence Act.

เอกสารอ้างอิง

เอกสารภาษาไทย

กฎหมาย

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537.

เอกสารภาษาอังกฤษ

เอกสารต่างประเทศ

Beijing Internet Court A Civil Judgment Spring Breeze Brings Tenderness, The case of LI (the plaintiff) v. LIU (the defendant) over infringement of the right of authorship and the right of dissemination on the information network was filed by the Court on May 25, 2023.

Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code (2022).

กฎหมายต่างประเทศ

EU Artificial Intelligence Act.

The Copyright Law of the People's Republic of China (2010).

United States Copyright Office, Zarya of the Dawn (Registration # VAu001480196), February 21, 2023.